

Regeringens proposition

1976/77: 97

om statens maskinprovningars uppgifter och organisation m. m.;

beslutad den 24 februari 1977.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås riktlinjer för verksamheten vid statens maskinprovningar. Den nuvarande ordningen föreslås i stort sett oförändrad. Vis-a ändringar i fråga om verksamheten förordas dock. Bl. a. föreslås att undersökningar på eget initiativ ökas. Dessutom föreslås en ändrad anslagskonstruktion för anstalten.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-02-24

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition om statens maskinprovningars uppgifter och organisation m. m.

---

1 Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1971 tillkallades särskilda sakkunniga¹ med uppdrag att utreda frågor rörande kontrollanstalterna på jordbrukets område. De sakkunniga antog benämningen utredningen om kontrollanstalterna på jordbrukets område. I mars 1976 har utredningen avlämnat delbetänkandet (Ds Jo 1976:3) Statens maskinprovningar – uppgifter och organisation m. m.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av statskontoret, riksrevisionsverket, statens trafiksäkerhetsverk, skolöverstyrelsen, lantbruksstyrelsen, statens jordbruksnämnd, skogsstyrelsen, statens livsmedelsverk, statens maskinprovningar, styrelsen för jordbrukets högskolor och statens veterinärmedicinska anstalt, arbetarskyddsstyrelsen, statens provningsanstalt, Jordbrukstekniska institutet, 1974 års trädgårdsnäringsutredning (Jo 1974:09), Forskningsstiftelsen skogsarbeten, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Trädgårdsnäringsens riksförbund, Skogs- och lantarbetsgivareföreningen, Föreningen skogsbrukets arbetsgivare, Svenska lantarbetareförbundet, Svenska skogsarbetareförbundet, Svenska transportarbetareförbundet, Svenska kommunförbundet, Sveriges Mekanförbundet, Leverantörföreningen för lantbruksmaskiner, Föreningen för kommunal park och naturvård, Sveriges standardiseringskommission, Sveriges mekanstandardisering, Entreprenadmaskinleverantörers samarbetsorgan, Sveriges schaktentreprenörers riksförbund samt Föreningen Sveriges maskinkonsulenter.

¹ Generaldirektören Ingvar Widén, ordförande, generaldirektören Bo S. Hedström, rektorn Lennart Hjelm, riksdagsledamoten Filip Johansson, direktören Göran Kuylenstjerna och f. d. riksdagsledamoten Erik Mossberger.

I proposition 1976/77: 100 (bil. 13 s. 93) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till statens maskinprovningar för budgetåret 1977/78 beräkna ett förslagsanslag av 3 794 000 kr. Jag anhåller att nu få ta upp denna fråga.

2 Nuvarande ordning

Statens maskinprovningar handhar provning av maskiner och redskap för jordbruk, skogsbruk, trädgårdsbruk och mejerihantering. Huvuduppgifterna är att prova maskiner och redskap som förekommer i allmänna handeln och att lämna allmänheten upplysningar om dessas beskaffenhet. Vidare skall anstalten på uppdrag av tillverkare och importörer prova maskiner och redskap som inte förs i marknaden samt lämna redogörelse för resultatet till den som begärt provningen. Dessutom lämnar maskinprovningarna allmänheten konsumentupplysning i form av råd och upplysningar inom verksamhetsområdet samt verkar för upplysning om ändamålsenlig maskinanvändning. Fastän maskinprovningarna från början främst varit ett organ för konsumentupplysning, som skall lämna saklig och objektiv information till köpare av maskiner inom sitt verksamhetsområde och ge underlag för undervisning och rådgivning på maskinområdet, har på senare tid en allt betydelsefullare del av arbetet blivit att medverka i statens kontroll av att skyddsanordningar o. d. är ändamålsenliga och uppfyller de krav som olika myndigheter, främst arbetarskyddsstyrelsen, uppställt. Maskinprovningarna är fr. o. m. den 1 april 1975 riksprovplats för officiell provning av grävmaskiner och traktorgrävmaskiner.

Maskinprovningarna leds av en styrelse. Den består av föreståndaren och åtta andra ledamöter som utses av regeringen. Lantbruksstyrelsen är tillsynsmyndighet.

Maskinprovningarna har 57 anställda, varav 15 är handläggare och 42 övrig personal. Av de anställda arbetar 24 med besiktning och provning av grävmaskiner. Anstalten är organiserad på tre allmänna avdelningar i Ultuna, Alnarp och Umeå samt en livsmedelsavdelning i Alnarp. Vid varje avdelning finns en rådgivande provningsnämnd. Vid de allmänna avdelningarna skall den representera erfarenhet inom maskinteknik, jordbruk och skogsbruk samt där så fordras trädgårdsbruk. Vid livsmedelsavdelningen skall den representera erfarenhet inom maskinteknik, mejerivetenskaplig forskning och praktisk mejerihantering. Nämnderna skall om möjligt delta i provningarnas planering och följa pågående provningar. Vidare skall de granska och fastställa redogörelser för avslutande provningar. Av verksamheten vid maskinprovningarna är ca 80% provningsverksamhet, 5% informationsverksamhet samt 15% administration m. m. Därtill kommer provningen av grävmaskiner.

Officiell provning innefattar sådan teknisk provning, kontroll och besiktning som är föreskriven i lag eller annan författning. Den omfattar inte så-

dan kontroll som konstruktör, tillverkare, ägare eller annan part utan krav på opartiskhet låter utföra i egenverksamhet på eget ansvar (egenkontroll). Den officiella provningen syftar ytterst till att skydda liv, hälsa och egendom.

Statsmakterna antog år 1972 och år 1974 riktlinjer för organisationen av officiell provning och kontroll (prop. 1972: 54, NU 1972: 38, rskr 1972: 199). I anslutning till dessa riktlinjer har antagits viss lagstiftning, bl. a. lagen (1974: 896) om riksprovplatser (prop. 1974: 162, NU 1974: 52, rskr 1974: 349).

Enligt riktlinjerna skall organiseras ett system av riksprovplatser vilka tillsammans skall täcka landets behov av officiell provning. Riktmärket för denna organisation är att ansvaret för den officiella provningen av varje objekt läggs på en enda riksprovplats. Hittills har riksprovplatser utsetts för nio olika objektområden, däribland som nämnts maskinprovningarna för grävmaskiner och traktorgrävmaskiner.

Vid sidan av officiell provning och annan provning som är obligatorisk på grund av föreskrift i författning eller till följd av myndighets beslut förekommer i stor utsträckning att provning utförs frivilligt. En tillverkare kan sålunda av eget initiativ låta prova sin produkt. Initiativet kan emellertid också komma från t. ex. en myndighet som i konsumentupplysande syfte vill undersöka en produkts egenskaper. Den provning som maskinprovningarna i konsumentupplysande syfte utför för att fastställa och redovisa en produkts allmänna egenskaper har sålunda endast undantagsvis karaktären av officiell provning.

Maskinprovningarnas verksamhet omfattar både officiell och icke officiell provning.

Officiell provning utförs av maskinprovningarna på grund av bestämmelser som utfärdats av bl. a. arbetarskyddsstyrelsen och trafiksäkerhetsverket. Provingen omfattar hållfasthetsprov på hytter, bullerprov i hytter, provning av traktorsitsar samt mätning av vibrationer och buller från motorsågar m. m. På dessa typer av provning har lagen om riksprovplatser m. m. ännu inte gjorts tillämplig. Vidare utförs vid maskinprovningarna provning av grävmaskiner och traktorgrävmaskiner. För detta objektområde är, som jag redan har nämnt, maskinprovningarna riksprovplats sedan den 1 april 1975.

Till kategorin icke officiell provning och undersökningar i konsumentupplysande syfte vid anstalten hör bl. a. provning av torkar, jordbrukstraktorer, skördetröskor, konstgödselspridare, vagnar och pressar. De provade maskinerna utgör ca 50 % av värdet av nyanskaffade jordbruksmaskiner. Variationer förekommer givetvis mellan olika maskinslag. Maskiner för trädgårdsbruket är provade i endast ringa utsträckning.

Av skogsbrukets maskiner är motorsågar provade till mer än 90 %. De stora skogsmaskinerna är endast i ringa utsträckning provade. Drygt en tredjedel av värdet på de årliga nyanskaffade skogsmaskinerna anses vara provade.

Provningen på livsmedelsindustrins område har hittills varit inriktad på främst mejerisidan. Av separatorer saluförs f. n. i stort sett endast en typ som är provad. Beträffande den andra stora gruppen värmväxlare för pastörisering, s. k. plattapparater, föreligger provningstvång varför alla typer är provade. Övriga maskiner är provade till högst 25 %.

Den icke officiella provningen utföres som frivillig provning och syftar bl. a. till att fastställa de provade objektens egenskaper.

Maskinprovningarnas effektivitet som konsumentupplysare sammanhänger bl. a. med hur lång tid som förflyter från det en maskin börjar saluföras till dess att en provningsredogörelse publiceras. Provning och publicering tar 1 à 2 år. Oavsett utfallet offentliggörs resultaten från alla provningar av maskiner som syftar till en fullständig egenskapsredovisning. Resultat av övriga frivilliga provningar är i princip sekretessbelagda. Antalet prenumeranter på maskinprovningarnas meddelandeserie är drygt 14 000. Dessutom säljs lösnummer i ett antal varierande mellan 60 000 och 130 000 per år.

Statens maskinprovningars verksamhet finansieras dels genom anslag över statsbudgeten, dels med avgifter. Anslaget uppgår för budgetåret 1976/77 till 3 794 000 kr. Inkomsterna exkl. inkomsten av provning av grävmaskiner var för budgetåret 1975/76 1 390 000 kr. Inkomster som överstiger 400 000 kr. får disponeras av maskinprovningarna. Provningen av grävmaskiner skall vara självbärande.

Taxorna för den ordinarie verksamheten fastställs av lantbruksstyrelsen efter förslag av maskinprovningarna och i samråd med riksrevisionsverket. Taxorna för grävmaskinsprovning fastställs av maskinprovningarna i samråd med riksrevisionsverket.

Internationella förhållanden. Provning av maskiner för jordbruket bedrivs numera i flertalet europeiska länder och även i betydande omfattning i andra världsdelar. Provning av maskiner för skogsbruket sker också i flera länder. Vad gäller maskiner för livsmedelsindustrin förekommer sådan provning framför allt i länder med egen tillverkning. Maskinprovningen i Östeuropa är särskilt starkt utbyggd och har i regel ett helt avgörande inflytande på om en ny maskinkonstruktion över huvud taget skall få börja tillverkas och säljas.

3 Utredningen

För jordbrukets del väntas enligt utredningen i stort oförändrad produktionsvolym och odlingsareal men fortsatt minskning av antalet brukningsenheter. En ökad specialisering inom jordbruksföretagen förefaller sannolik. För den egentliga trädgårdsnäringens del bedöms det som sannolikt att den svenska produktionen inte kommer att minska. Detta förutsätter bl. a. ökad mekanisering. Även utvecklingen inom området för skötsel av all-

männa parker, planteringar och andra grönområden samt kyrkogårdar har betydelse för maskinprovningens verksamhet.

I fråga om skogsnäringen förutsätts att produkterna under överblickbar framtid kommer att möta stor efterfrågan. Man får räkna med krav på ökad virkesproduktion men också på reducerade avverknings- och transportkostnader. För att tillgodose kraven måste också skogsråvara från områden med sämre virkesproducerande förmåga eller svårare avsättningsläge utnyttjas med rationella metoder. Detta förutsätter en kvantitativt och kvalitativt utvecklad mekanisering. Särskilda problem uppkommer genom de, främst inom det privatägda skogsbruket, många och små brukningsenheterna. Mot denna bakgrund kan man räkna med i stort sett oförändrad skogsareal, intensifierad produktion samt, framför allt där enheterna är små, fortsatt strävan mot ökad samverkan.

Inom de flesta av livsmedelsindustrins branscher sker en koncentration till större enheter.

Väntad utveckling inom maskinområdet. Under de senaste åren har priset på maskiner stigit praktiskt taget oavbrutet. Detsamma gäller priset på arbetskraft, som dock stigit betydligt snabbare än maskinpriserna. Sannolikt fortsätter denna förskjutning i prisrelationen. Utredningen räknar med ett fortsatt krav på att mänsklig arbetskraft ersätts av maskiner. På grund av att de aktuella näringarna gått långt i detta hänseende blir en fortsatt utveckling i denna riktning svårare än tidigare. Framför allt inom jordbruket och trädgårdsnäringen påverkas mekaniseringen av att arbetena är starkt säsongbundna. Detta leder till en begränsning av möjligheterna till ökat, årligt utnyttjande av maskiner och påverkar sålunda även det framtida behovet av maskinkapacitet.

Utredningen framhåller att lantbruksmaskinerna tidigare i stor utsträckning tillverkades inom landet. Under senare tid har en ökad import ägt rum. Det ökade antalet maskiner som ej i första hand tillverkas för svenska förhållanden och de alltmer komplicerade och svårprovade maskintyperna påverkar maskinprovningarnas verksamhet. Skogsbrukets maskiner är främst av svensk tillverkning. Ökade krav på bättre arbetarskydd påverkar också utvecklingen. Enligt utredningen måste man räkna med ökade fordringar också på maskinområdet, vilket leder till föreskrifter om provning.

Enligt utredningen behöver den totala kapaciteten hos den framtida maskinparken knappast ändras. Däremot finns behov av att öka de enskilda maskinernas prestanda. Antalet maskiner som årligen behöver ersättas väntas minska. Den tekniska utvecklingstakten kan bli långsammare. Maskinerna kommer av bl. a. detta skäl att utnyttjas längre. En ökad specialisering inom jordbruksföretagen kommer att minska behovet av maskiner av varje enskilt slag, men öka utnyttjandegraden och kraven på kapacitet hos maskinerna. Ingenting tyder emellertid på att jordbrukets årliga investeringsbehov i maskiner, räknat i fasta priser, kommer att sjunka.

Vad gäller skogsbruket framhåller utredningen att samverkan i ökad om-

fattning ger möjlighet till användning av större maskiner också i de privata enheterna. Trots detta kan de mindre maskinerna väntas ha en betydande marknad under lång tid framåt.

Maskinprovningarnas verksamhet omfattar trädgårdsbruket i vidsträckt bemärkelse, nämligen handelsträdgårdar, plantskolor, fruktodlingar, parker och planteringar, kyrkogårdar m. m. Man måste räkna med en över hela fältet starkt ökande mekanisering. I viss omfattning användes samma maskintyper som inom jordbruket. Antalet maskintyper väntas förbli stort.

Även inom livsmedelsindustrin, som är ytterst heterogen och i flera avseenden redan väl rustad med maskiner, kommer enligt utredningens redovisning ytterligare mekanisering att genomföras. Det levererade antalet exemplar av varje maskintyp blir sannolikt litet. De enskilda maskinerna blir i många fall mycket komplicerade och dyrbara. Ofta kommer anskaffningen att avse kompletta maskinsystem. Fördelningen mellan inhemsk tillverkning resp. import är mycket skiftande i de olika branscherna. Utvecklingen torde leda till ökad importandel.

Maskinprovningarnas *samhällsekonomiska nytta* är enligt utredningen svår att kvantifiera. Ett sätt är att ställa provningarnas totalkostnad mot den årliga kostnaden för maskindrift inom de berörda näringsgrenarna. Dessutom bör beaktas vissa andra förhållanden såsom förbättrat arbetarskydd och ökad trafiksäkerhet. De totala utgifterna för den provning som utfördes hos maskinprovningarna inkl. anmälarnas kostnader utöver provningsavgifter var för budgetåret 1974/75 ca 5 milj. kr. Detta belopp skall ställas mot de årliga kostnaderna för maskindrift, vilken uppgår till mer än 3 miljarder kr. och som utgörs av avskrivningar, räntor, drivmedel och underhåll. Härav svarar jordbruket för ca 58 %, skogsbruket för ca 35 % och trädgårdsbruket för ca 7 %. Livsmedelsindustrins maskinkostnader har lämnats utanför beräkningen. Totala kostnaden för provningsverksamheten uppgår alltså till mellan en och två promille av den årliga maskinkostnaden. Det kan enligt utredningen inte råda något tvivel om att verksamheten hos maskinprovningarna medverkar till att hålla maskinkostnader och den effekt som vinnes med maskinanvändning i gynnsammaste möjliga relation till varandra.

Det är enligt utredningens mening fördelaktigt om provningsresultat från andra länder kan utnyttjas. En förutsättning härför är att den på annat håll provade maskinen är praktiskt taget identisk med den typ som säljs i vårt land. Jämförelse med provningsresultat från andra håll förutsätter att provningarna gjorts med likvärdig utrustning och följt samma program. Bäst går det när provningen är av rent laboratoriemässig karaktär. Det har visat sig att de skillnader som föreligger i fråga om jordarter, terräng, väderlek, gödselmedel, grödornas natur m. m. ofta gör resultaten från ett land missvisande i ett annat.

Målet för maskinprovning inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsod-

ling bör enligt utredningen vara att medverka till effektivisering samt till miljöförbättrande och energibesparande åtgärder. Provningen bör främst syfta till konsumentupplysning och sålunda ett underlättande av maskinköparens val. Den bör även medföra en sanering av utbudet av maskiner. Provningen bör omfatta huvuddelen av de maskinslag och maskintyper som används i något så när stor omfattning eller som det eljest finnes angeläget att få närmare kunskap om. Verksamheten bör ske med bibehållande av stränga krav på korrekt och objektiv provning. Om inte provning är påbörjad eller genomförd före marknadsföringen, bör den sättas i gång snarast efter denna. Provningen bör genomföras snabbt och resultaten snarast spridas så effektivt som möjligt. Bl. a. bör det eftersträvas att informationen sprids i för konsumenten lätt tillgänglig form.

Maskinprovningarna bör verka för att tekniska normer och provningsmetoder blir samordnade mellan olika länder. Härigenom bör bl. a. Sverige i ökad utsträckning kunna dra nytta av provningsresultat från andra länder, särskilt de nordiska. Utredningen framhåller vidare betydelsen av att maskinprovningarna noga följer och söker utnyttja erfarenheter och tekniska framsteg som görs inom verksamhetsområdet såväl inom som utom landet. Härutöver anser utredningen det angeläget att man på allt sätt främjar en internationell samordning av maskinprovning inom lantbruk och skogsbruk och då främst inom de nordiska länderna.

Behov av maskinprovningarnas tjänster. Den i maskinprovningarnas verksamhet grundläggande provningen med fullständig egenskapsredovisning är avsedd att ge underlag för maskinköparens val av maskin vilket uppnås genom att provning utförs så att alla väsentliga egenskaper hos maskinen redovisas. Resultatet går ut direkt till köpare och till anmälare samt till rådgivning och undervisning. Provningsformen har sitt största berättigande i fråga om maskiner som är komplicerade, svårbedömbara och relativt dyra och som säljs i stort antal. F. n. kan maskinprovningarna ej tillhandahålla information om jordbruksmaskiner i större omfattning än vad som motsvarar ca halva årsinvesteringen. Alltför många maskinfabrikat blir därför aldrig provade. Denna del av verksamheten bör fördubblas.

På trädgårdsområdet har resurserna inte tillåtit nämnvärd provning under de senaste åren. En kraftfull ökning så att denna del av verksamheten kommer i paritet med jordbruket, mätt i förhållande till den årliga investeringen, finner utredningen vara motiverad.

Förhållandena inom skogsbruket överensstämmer med jordbrukets beträffande de maskiner som avses för de mindre skogsenheterna samt i hög grad för motorsågarna. Provning bedöms vara synnerligen angelägen. De stora skogsmaskinerna är f. n. föremål för så snabb utveckling att en provning knappast kan hinna bli gjord förrän maskintyperna börjar bli tekniskt föråldrade.

Strukturförändringen inom livsmedelsindustrin har lett till att nyanskaf-

fad maskinutrustning utgörs av stora, dyrbara enheter i mycket korta tillverkningsserier och till att de enskilda företagen eller deras branschorganisationer förfogar över hög teknisk sakkunskap. Detta medför att behovet av en maskinprovning som grundval för en konsumentupplysning radikalt förändrats. Man skall enligt utredningens mening inte räkna med något nämnvärt behov av sådan provning.

Frivillig uppdragsprovning. De inhemska industriföretag som tillverkar maskiner för här aktuella näringsgrenar är av starkt varierande storlek. Antalet mindre företag är förhållandevis stort. I dessa saknas oftast både utrustning och specialkompetens för avancerad mätning. Det är från samhällets synpunkt fördelaktigt om maskinprovningarnas resurser ställs till industriföretagens förfogande om dessa så önskar. Vad gäller importen kan med denna provning undvikas att för våra förhållanden olämpliga maskiner förs ut på svensk marknad. Vissa länder kräver för importtillstånd beträffande maskiner att vederbörande tillverkare företer provningsintyg från officiell provningsinstitution i tillverkningslandet. För svensk export kan sålunda möjlighet till uppdragsprovning vara av avgörande betydelse. Vid denna typ av provning måste enligt utredningen full kostnadstäckning tas ut. Trots att den inhemska maskintillverkningen går tillbaka bör man räkna med någon ökning av denna provningstyp.

Föreskriven provning. Provning är f. n. föreskriven beträffande flera maskinslag vad beträffar hållfasthet, vibrationer, buller, värme och ventilation m. m. Den föreskrivna provningen kommer enligt utredningen säkerligen att fortsätta att öka i omfattning. Bestämmelser som syftar till bättre arbetarskydd och trafiksäkerhet utfärdas successivt. Genom beslut av regeringen har nu tillkommit sådan provning även på områden utanför maskinprovningarnas ordinarie verksamhet i första hand för grävmaskiner och viss andra tyngre entreprenadmaskiner. Enligt utredningen kan det vara lämpligt att maskinprovningarna utför föreskriven provning även av andra maskiner, där provningarna har särskilda förutsättningar. Kostnaderna för denna provning bör helt täckas genom avgifter.

Vad gäller livsmedelsindustrins maskiner föreligger provningstvång i fråga om plattapparater. I vissa fall har provning av maskiner för framställning av mjukglass föreskrivits. Livsmedelsverket har på utredningens förfrågan bedömt att föreskriven provning av utrustning på det livsmedelstekniska området i framtiden sannolikt inte kommer att få större omfattning än vad som nu är fallet. Under sådana förhållanden bör denna verksamhet avvecklas vid statens maskinprovningar. Den officiella provning på området som befinner sig erforderlig bör kunna utföras av annat lämpligt organ, i första hand statens provningsanstalt.

Provningarnas marknadstäckning. Även om maskinprovningens verksamheten inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsodling är förhållandevis väl utbyggd i Sverige finns det enligt utredningen betydande luckor vad gäller maskinprovningarnas marknadstäckning. Det är angeläget att anstalten,

bl. a. genom intensiv upplysningsverksamhet, söker stimulera intresset för frivillig provning så att de väsentligaste luckorna täcks.

Representanterna för arbetstagarorganisationerna och för trädgårdsnäringsringen har ställt sig positiva till tanken att göra fullständig effektivitetsprovning obligatorisk för att därigenom vinna ökad omfattning. Övriga intressenter har varit tveksamma eller direkt avvisande. Med hänsyn härtill är utredningen inte beredd föreslå någon sådan.

För att skapa förutsättningar för vidgad provning och bättre informationsmöjligheter bör enligt utredningen maskinprovningarna ges resurser för att genomföra huvuddelen av provningen på eget initiativ. Vid sådan provning blir det möjligt att betydligt bättre tillhandahålla provningsresultat för de maskiner som bedöms vara mest aktuella. Det blir också lättare att anordna serieprovningar av tillräcklig omfattning. En ytterligare positiv effekt är att maskinimportörerna kan förväntas hellre öka antalet beställningar av frivillig provning än ta risken av att för dem ofördelaktiga provningsresultat offentliggörs sedan nya maskintyper redan förts i marknaden. Den informationsverksamhet som maskinprovningarna bedrivit bör fortsätta och ytterligare utvecklas i syfte att inrikta efterfrågan på provade maskiner.

Provningarnas genomförande. Tidsåtgången för själva provningen är beroende av flera faktorer. Hit hör krav på fullständighet i provningsprogrammet, väderlek, maskinhaverier under provningen, personella och materiella resurser samt aktuell arbetsbelastning. Avvägningssvårigheter uppkommer därigenom att krav på en relativt omfattande provning står i motsatsställning till önskemål om kort provningstid. Enligt utredningen bör det i vissa fall vara till hjälp för maskinköparen att preliminära resultat publiceras.

Huvudmannaskap. Utredningen har övervägt frågan om huvudmannaskapet för maskinprovningarna. Utredningen påpekar att jordbrukets organisationer själva saluför maskiner. Det är därför inte lämpligt att dessa organisationer går in som huvudman för maskinprovningen. Staten bör med hänsyn härtill även framdeles svara för maskinprovningens verksamhet.

Utredningens ställningstagande till övriga kontrollanstalter på jordbrukets område leder till att statens maskinprovningar inte kan sammanföras organisatoriskt med någon av dem. Om man skall överväga en samordning med annan närallgande verksamhet kan lantbrukshögskolan eller Jordbrukstekniska institutet komma i fråga. Eftersom maskinprovningarna och institutet inte har samma huvudman kan en sammanföring ej ske. Att införa en kontrollerande verksamhet av nu ifrågavarande omfattning och art i lantbrukshögskolan medför enligt utredningen ej heller några fördelar. Utredningen föreslår därför att statens maskinprovningar kvarstår såsom fristående myndighet.

Inre organisation m. m. Maskinprovningarnas organisation med styrelse

och kansli samt regionala provningsavdelningar och till dessa knutna provningsnämnder har visat sig effektiv. Utökningen med besiktningsverksamhet för grävmaskiner innebär endast att till var och en av de tre allmänna avdelningarna knutits en särskild underavdelning för denna verksamhet.

Utredningen finner inte anledning föreslå ändrad lokalisering av maskinprovningarna. Ett genomförande av utredningens förslag beträffande verksamheten innebär att livsmedelsavdelningen avvecklas. Någon ändring av organisationen i övrigt behöver enligt utredningens mening f. n. inte göras.

Ekonomi. För uppdragsprovningen skall enligt gällande riktlinjer sådana avgifter tas ut att verksamheten blir självbärande. Detsamma gäller för grävmaskinsområdet. Utredningen finner inte anledning föreslå någon ändring häri. Även publikationsverksamheten bör liksom hittills ge full kostnadstäckning.

Kostnadstäckningen för provningarna med fullständig egenskapsredovisning är mindre än 20%. Avsikten med dessa provningar är främst att ge ett objektivet underlag för konsumentupplysning och att därigenom främja berörda näringars rationalisering. Utredningens förslag medför att maskinprovningarna fortsättningsvis själv avgör vilka maskiner som skall provas. Detta bör gälla även när begäran om provning kommer in från tillverkare eller försäljare av maskin.

Den låga kostnadstäckningen för provning med fullständig egenskapsredovisning kan således enligt utredningen knappast komma att förbättras. Närmast till hands ligger då att överväga om de som främst har nytta av provningarna, nämligen företagen inom jord- och skogsbruk samt trädgårdsodling, kan svara för provningskostnaderna. Möjliga alternativ är att berörda näringar betalar kollektivt visst belopp eller enskilda köpare eller ägare av maskiner betalar avgifter till statskassan. Alternativet med kollektiv betalning torde vara det som tekniskt är enklast att administrera. Provningskostnader skulle sålunda kunna tas från de prisregleringsmedel som jordbruket får disponera. Att debitera enskilda köpare eller ägare av maskiner kan med hänsyn till administrationskostnaderna endast komma i fråga om uppbörden kan kombineras med betalning av annan förekommande avgift. Utredningen konstaterar att ett sätt vore att ta ut en avgift i samband med den årliga traktorskatten. Enligt utredningen torde jordbruksnäringen föredra att disponera prisregleringsmedel för ändamålet. Enligt utredningen kan invändas att denna metod f. n. gör det möjligt att lägga provningskostnader endast på jordbruket. Häremot kan anföras att den helt dominerande delen av de vanliga provningarna avser och kommer att avse jordbrukets maskiner. Den provning av skogsmaskiner som görs avser för övrigt nästan bara sådana mindre maskiner som främst används i bondeskogsbruket. Därför föreslår utredningen att de prisregleringsmedel som jordbruket disponerar tas i anspråk. Om någon motsvarande finansieringsväg för skogsbrukets och trädgårdsbrukets andel av provningarna tillkommer, bör även dessa näringar ta del i kostnaderna.

Den totala kostnaden för maskinprovningarnas verksamhet, exkl. gräv-maskinsområdet, uppgick under budgetåret 1974/75 till 3,7 milj. kr. Av denna kostnad hänförde sig 3 milj. kr. till provning, varav 2 milj. kr. till provningen med fullständig egenskapsredovisning. Häri har inräknats dessa provningars andel av verksamhetsledning och administration. För att möjliggöra för maskinprovningarna att själv besluta om vilka maskiner som skall provas, behöver anstaltens medel ökas med ca 0,7 milj. kr. till ca 2,7 milj. kr. Utredningen uppskattar att minst 75 % av kostnaderna hänför sig till jordbrukets maskiner. Därför bör ca 2 milj. kr. tas ut av de prisregleringsmedel som jordbruket får disponera.

Anslagsfrågor. Utredningen föreslår att anslagskonstruktionen vid maskinprovningarna görs om efter mönster från andra myndigheter med uppdragsverksamhet. Medel bör i fortsättningen anvisas över två anslag. På ett anslag för uppdragsverksamhet bör anvisas ett formellt belopp av 1 000 kr. Uppdragsprovning bör i sin helhet finansieras av provningsavgifter som tas till uppbörd på anslaget såvida inte provningen syftar till fullständig egenskapsredovisning. Utgifter och inkomster för grävmaskinsprovningarna bör redovisas särskilt under anslaget. För uppdragsverksamheten bör få disponeras erforderlig kredit. Det andra anslaget bör vara ett reservationsanslag över vilket anvisas bidrag för att bestrida de kostnader i övrigt vid maskinprovningarna som inte täcks av inkomster i verksamheten. Anslagskonstruktionen förbättrar möjligheterna att bestämma statens del av kostnaden för maskinprovning.

De totala beräknade utgifterna i kostnadsläget 1974/75 uppgår till 4,4 milj. kr., varav 1,3 milj. kr. täcks av inkomster och 2 milj. kr. från regleringsmedel. Statens nettoutgifter för maskinprovningarna beräknas uppgå till 1,1 milj. kr. Den mindre del av utgifterna för provning med fullständig egenskapsredovisning som ingår häri, kan betraktas som ett bidrag till den rationalisering av jordbruks-, trädgårds- och skogsnäringarna som maskinprovningarna medverkat till. Staten bör också svara för utgifter för upplysningsverksamhet, visst internationellt arbete och myndighetsutgifter i övrigt inom maskinprovningarnas område.

Utredningens förslag bör genomföras den 1 juli 1977.

4 Remissyttrandena

Flera remissinstanser framhåller den stora betydelse som statens maskinprovningars verksamhet har för att effektivisera maskinanvändningen, förbättra arbetsmiljö och säkerhet samt hålla nere maskinkostnaderna.

Utredningens förslag om mål för maskinprovningarna inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsodling tillstyrks i huvudsak eller lämnas utan erinran av remissinstanserna.

Enligt *LRF* saknas främst en övergripande målsättning för verksamheten i anslutning till andra aktiviteter och institutioner inom lantbrukets område.

I fråga om maskinprovningarnas verksamhet och marknadstäckning tillstyrks utredningens förslag i huvudsak eller lämnas utan erinran.

Flera remissinstanser framhåller vikten av provning på eget initiativ och serieprovning. Flera remissinstanser understryker dessutom att provning inom trädgårdsnäringens område bör ökas.

I fråga om avvecklingen av provningen av livsmedelsindustrins maskiner anför *statens livsmedelsverk*, *maskinprovningarna* och *statens provningsanstalt* att denna inte bör avvecklas eller överföras till annan institution.

Enligt *arbetarskyddsstyrelsen* medför kraven på en god arbetsmiljö efter hand ökat behov av provning inom maskinprovningarnas kompetensområde.

Enligt *provningsanstalten* hade det varit önskvärt om utredningen behandlat maskinprovningarnas verksamhet och organisation sett mot en vidare bakgrund än vad som blivit fallet.

Lantbruksstyrelsen anser att under senare år obligatorisk provning av arbetsmiljödetaljer på jordbruksmaskiner fått sådan omfattning att den inkräktat på utrymmet för den traditionella maskinprovningen. Detta har ur rådgivningssynpunkt och med beaktande av den snabba tekniska utvecklingen varit beklagligt. Även om provning av arbetsmiljödetaljer är synnerligen viktig bör den ej få inkräkta på utrymmet för den traditionella funktionsprovningen.

Skogsstyrelsen framhåller att verksamheten vid maskinprovningarna är upplagd på ett sådant sätt att den bidrar till att främja en lämplig utveckling av skogsbrukets maskiner och redskap. Det är vidare viktigt att urvalet av maskiner för provning sker strikt efter behovet av konsumentupplysning.

Maskinprovningarna finner det vara en allvarlig brist i utredningen att man inte dragit några slutsatser med anledning av utredningens analys av den samhällsekonomiska nyttan av provningarna. Utredningen borde ha framhållit att det finns ett betydande behov av från såväl praktisk som samhällsekonomisk synpunkt att öka omfattningen av verksamheten.

Enligt *styrelsen för jordbrukets högskolor och statens veterinärmedicinska anstalt* skulle en samverkan med den tekniska försöksverksamheten förbättra möjligheterna att utnyttja specialister inom olika områden.

Enligt *LRF* bör urvalsprincipen för vilka maskiner som skall provas för utsättningslöst diskuteras.

1974 års trädgårdsnäringensutredning beklagar att en kraftig eftersläpning har skett för provningen av trädgårdsmaskiner. *Trädgårdsnäringens riksförbund* framhåller trädgårdsodlarens berättigade anspråk att få provningar genomförda. *Sveriges kommunförbund* framhåller att en utvidgning av traktorprovningens verksamhet torde ge även kommunerna bättre beslutsunderlag vid traktorinköp.

Svenska lantarbetareförbundet och *Svenska skogsarbetareförbundet* understryker kraftigt vikten av att provningen av maskiner med förare prioriteras. Förbunden vill också betona vikten av att provning sker innan

maskinen släpps ut i marknaden. Förbunden anser vidare att ett provningsobligatorium bör eftersträvas.

Enligt *Leverantörföreningen för lantbruksmaskiner* och *Entreprenadmaskinleverantörernas samarbetsorgan* är det en brist i utredningen att den mycket summariskt redovisat provningen av grävmaskiner. Enligt samarbetsorganet och *Sveriges schaktentreprenörers riksförbund* kommer denna besiktningsverksamhet att ytterligare utvidgas bl. a. vad avser andra slag av entreprenadmaskiner.

Skolöverstyrelsen anser att den publikationsverksamhet som maskinprovningarna nu bedriver är av stor betydelse för utbildningen inom jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsområdena. Den utformning som meddelandena nu har gör dem direkt användbara i undervisningen.

Maskinprovningarna påtalar risken för att resultat i en delrapport kan leda till felaktig föreställning om en maskin. Provningarna kommer emellertid att hålla problemen i samband med publikationsverksamheten under ständig uppsikt.

LRF framhåller att det också varit intressant om utredningen behandlat maskinprovningarnas redovisning av provningsresultaten. Det är minst lika viktigt att veta vad som går sönder på maskinen som att få veta vad det kostar att köra densamma. Såväl provningsmetodik som provningsprogram borde därför omorganiseras för att även belysa dessa frågeställningar.

Leverantörföreningen för lantbruksmaskiner anser att rapportering av provningar bör förbättras. Alltför lång tid förflyter mellan genomförd provning och publicering av provningsrapport.

Utredningens förslag om oförändrat huvudmannaskap tillstyrks eller lämnas utan erinran av remissinstanserna. Flera av dessa påtalar dessutom vikten av att anstalten står obunden från berörda maskinintressenter.

Arbetskyddsstyrelsen anser det angeläget att maskinprovningarnas organisation är sådan att formella hinder inte möter mot att utnyttja denna institution som riksprövplats.

I fråga om samordning och samarbete tillstyrks eller lämnas utredningens förslag utan erinran av flertalet remissinstanser. Flera remissinstanser påtalar vikten av god samordning mellan de tre maskintekniska institutionerna på Ultuna.

LRF efterlyser en diskussion om ett närmare samarbete med andra intressenter som har med lantbrukets mekanisering att göra. Här borde man ha en övergripande utredning om den framtida organisationen inom teknikområdet.

Flera remissinstanser understryker vikten av internationellt samarbete. *Maskinprovningarna* framhåller att det redan nu sedan flera år finns ett betydande samarbete såväl med de nordiska länderna som med internationella organ. Att utnyttja provningsresultat från andra länder eftersträvas redan nu men möjligheterna är begränsade främst på grund av de stora skillnaderna i rådande praktiska förhållanden.

I fråga om inre organisation tillstyrks eller lämnas utredningens förslag utan erinran av remissinstanserna.

Av de remissinstanser som yttrat sig över finansieringen föreslår flertalet att den huvudsakliga finansieringen även fortsättningsvis bör ske över statsbudgeten. Statskontoret anser att den enda praktiska formen för finansiering, om kostnaderna skall påföras de berörda näringarna, är att utnyttja jordbrukets prisregleringsmedel. Statskontoret framhåller den osäkerhet i medelstildelningen som denna finansieringsform innebär. Med hänsyn till den ökade betydelse som arbetarskyddsaspekterna får i provningsarbetet är det angeläget att verksamheten genom bidrag från samhället garanteras erforderliga medel.

Provningsanstalten framhåller det angelägna i att finansieringen sker så att verksamhetens kontinuitet säkerställs samt att maskinprovningarnas opartiskhet och integritet inte äventyras. Om det av praktiska skäl inte är möjligt att på ett rättvist sätt ta ut avgifter av den som har nytta av provningsresultaten bör man enligt provningsanstalten bibehålla det nuvarande systemet med anslagsfinansiering.

Arbetarskyddsstyrelsen framhåller att finansiering inte får ske på något sätt som kan strida mot kraven på riksprövplatsens fristående ställning.

Enligt *maskinprovningarna* är det klart olämpligt att utnyttja prisregleringsmedel om man anser att anstalten skall bedriva en provningsverksamhet som skall ha sådan status och karaktär att dess oväld och objektivitet inte kan ifrågasättas av någon intressegrupp. Formellt sett måste det betraktas som olämpligt att en verksamhet, som är tillkommen för att tjäna konsumentintressen skall till stor del finansieras med medel som disponeras av ett organ nära lierat med landets största försäljare av lantbruksmaskiner.

Skogs- och lantarbetsgivareföreningen finner att utredningen bort diskutera det nuvarande finansieringssättet över statsbudgeten. Maskinprovningarnas obundenhet kan på ett olyckligt sätt komma att ifrågasättas med anledning av att ett förbund inom den avtalslutande organisationen på jordbrukssidan (LRF) driver landets mest omfattande försäljning av lantbruksmaskiner.

Lantarbetareförbundet framhåller att enbart se maskinprovningarnas verksamhet som en service åt jordbruksnäringen är att se det hela ur ett alltför snävt perspektiv. Genom provning av säkerhets- och effektivitetsförhållandena på jordbruksmaskinerna skapas förutsättningar för en rationell jordbruksdrift. Detta är något som inte är ett specifikt brukarintresse utan ett konsumentintresse i betydligt vidare bemärkelse. Detta är ett motiv för att kostnaderna borde täckas via statsbudgeten.

Föreningen Sveriges maskinkonsulenter framhåller att eftersom provningskostnaderna slutligen får bäras av den stora allmänheten bör maskinprovningarnas medel komma genom direkta anslag från riksdagen.

LRF förutsätter att då finansieringen via införselsavgiftsmedel är en

kostnad som inte tidigare burits av jordbruket kommer fördelningsramen att höjas i motsvarande mån.

Förslaget om ny anslagskonstruktion tillstyrks eller lämnas utan erinran av remissinstanserna.

5 Föredraganden

Statens maskinprovningar skall prova maskiner bl. a. för att få underlag för en saklig och objektiv information till köpare av maskiner och redskap som används inom jordbruket, skogsbruket, trädgårdsnäringen och mejerihanteringen. Verksamheten skall också ge underlag för undervisning och rådgivning på maskinområdet. Maskinprovningarna åtar sig även att på uppdrag utföra provningar åt bl. a. tillverkare och importörer.

På senare tid har en alltmera betydelsefull del av arbetet blivit att medverka i statens kontroll av att skyddsanordningar o. d. är ändamålsenliga och uppfyller gällande föreskrifter, med andra ord att utföra s. k. officiell provning. Sedan statsmakterna genom beslut år 1972 och år 1974 antagit riktlinjer för den officiella provningen, som bl. a. innebar att sådan provning skall samordnas till s. k. riksprovplatser för olika objektområden, har statens maskinprovningar utsetts att fr. o. m. den 1 april 1975 vara riksprovplats för grävmaskiner och traktorgrävmaskiner. Statsmakternas beslut innehåller även riktlinjer för finansiering och huvudmannaskap vad gäller den officiella provningen. (Prop. 1972: 54, NU 1972: 38, rskr 1972: 199 och prop. 1974: 162, NU 1974: 52, rskr 1974: 349).

Arbetet vid maskinprovningarna – utom grävmaskinsprovningen – fördelar sig med 80 % på olika typer av provning, 5 % på upplysning och 15 % på verksamhetsledning och vissa myndighetsuppgifter. Ca två tredjedelar av provningsverksamheten har under de senaste åren avsett provning med fullständig egenskapsredovisning. Denna provning sker i regel efter anmälan av tillverkare eller importör men i viss utsträckning även på maskinprovningarnas eget initiativ. Resultaten av dessa provningar publiceras. De avgifter som tas ut täcker mindre än 20 % av maskinprovningarnas kostnader. Andra provningar sker på uppdrag. Resultaten offentliggörs inte av maskinprovningarna. Avgifterna för dessa provningar skall helt täcka kostnaderna. Merparten av övriga provningar är föranledda av olika slag av föreskrifter.

I det följande kommer jag i huvudsak att behandla den del av maskinprovningarnas verksamhet med icke officiell provning som i konsumentupplysande syfte avser undersökning och redovisning av maskiners och redskaps egenskaper.

Utredningen om kontrollanstalterna på jordbrukets område har i betänkandet (Ds Jo 1976: 3) Statens maskinprovningar – uppgifter och organisation m. m. lagt fram förslag om den icke officiella maskinprovningsverksamheten.

Utredningen finner att nuvarande maskinprovning är uppenbart lönsam sett från samhällsekonomisk synpunkt. En betydande del av de maskintyper som saluförs på den svenska marknaden genomgår provning med fullständig egenskapsredovisning. Många maskintyper, i fråga om flera viktiga maskinlag mer än halva antalet, provas dock inte på detta sätt. Provning av trädgårdsmaskiner har förekommit endast i mycket liten utsträckning. Utredningen konstaterar att berörda myndigheter och organisationer har en positiv inställning till provningsverksamheten och önskar att verksamheten skall omfatta en större del av maskinbeståndet än vad som nu är fallet.

Utredningen finner att provningarna inom jordbruket och trädgårdsnäringen bör utökas. Behov av en omfattande provning finns också vad gäller de skogsmaskiner som används vid de mindre skogsbruksenheterna. Inom mejerihanteringens område är provningsfrekvensen liten och väntas förbli så. Utredningen föreslår att provningen av maskiner på sistnämnda område avvecklas vid statens maskinprovningar och överförs till annat organ.

Maskinprovning inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring bör enligt utredningens mening ses som ett medel för att effektivisera dessa näringar och bidrar dessutom till miljöförbättring och energibesparing. Provningen bör främst syfta till konsumentupplysning samt omfatta huvuddelen av de maskiner som används i något så när stor omfattning. Det bör vidare eftersträvas att provningsresultaten kommer fram snabbt och sprids till konsumenterna i lätt tillgänglig form.

Utredningen föreslår att maskinprovningarna ges möjligheter att på eget initiativ genomföra huvuddelen av den provning som syftar till en fullständig egenskapsredovisning. Det bör enligt utredningens mening ankomma på anstalten att inom ramen för sina resurser avgöra vilka maskiner som skall få genomgå sådan provning. Därigenom kan verksamheten inriktas på de maskiner som det är mest angeläget att prova. Även vid oförändrad provningsvolym bör på detta sätt en ökad marknadstäckning kunna erhållas.

Nuvarande organisation bör enligt utredningens mening i allt väsentligt kvarstå oförändrad. Uppdragsverksamheten föreslås bedrivas med full kostnadstäckning. Detta gäller även publikationsverksamheten.

Utredningen framhåller att medelsbehovet vid en ökad provning på anstaltens eget initiativ kommer att stiga. Däremot räknar utredningen inte med att inkomsterna i form av anmälningsavgifter skall öka. I stället bör maskinköparna, som har den största nyttan av provningsverksamheten, svara för en del av kostnaderna genom att medel tas i anspråk från de prisregleringsmedel som jordbruket får disponera.

Remissinstanserna tillstyrker i huvudsak eller lämnar utan erinran utredningens förslag när det gäller målet för nu berörda del av maskinprovningsverksamheten inom jordbruket, skogsbruket och trädgårdsodlingen. Statens livsmedelsverk, statens maskinprovningar och statens provningsanstalt anser att förslaget att avveckla provningsverksamheten inom det livs-

medelstekniska området är otillräckligt underbyggt. I fråga om provningsverksamhetens omfattning och genomförande tillstyrker flertalet remissinstanser utredningens förslag eller lämnar det utan erinran. Flera remissinstanser understryker vikten av ökad provning inom trädgårdsnäringens område.

Utredningens förslag om oförändrat huvudmannaskap tillstyrks eller lämnas utan erinran av remissinstanserna. Flera av dessa påtalar dessutom nödvändigheten av att maskinprovningarna står obunden från berörda maskinintressenter. Flertalet remissinstanser föreslår att den huvudsakliga finansieringen även fortsättningsvis bör ske över statsbudgeten. Bl. a. maskinprovningarna framhåller att det är olämpligt att utnyttja prisregleringsmedel om anstalten skall bedriva en officiell provningsverksamhet vars objektivitet inte kan ifrågasättas av någon intressegrupp.

För egen del vill jag i likhet med utredningen och flera remissinstanser framhålla den stora betydelse som statens maskinprovningar har framför allt när det gäller att effektivisera maskinanvändningen, förbättra arbetsmiljön och säkerheten samt hålla nere maskinkostnaderna för jordbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen. Maskinprovningarna har härigenom en viktig samhällsekonomisk funktion.

I likhet med utredningen anser jag att målet för statens maskinprovningars verksamhet vid sidan av den officiella provningsverksamheten bör vara att genom undersökning av maskiners och redskaps egenskaper bidra till effektivisering av de berörda näringarna samt till miljöförbättring och energibesparing. Provningen bör syfta till konsumentupplysning och således underlätta valet av maskiner. Den bör även medföra en sanering av utbudet av dessa. Beträffande provningens inriktning i övrigt har många synpunkter framkommit vid remissbehandlingen som är värda att uppmärksammas vid den fortsatta verksamheten. Provningen bör omfatta huvuddelen av de maskinslag och maskintyper som används i väsentligare omfattning eller som det eljest anses angeläget att få närmare kunskap om. Särskilt betydelsefullt är det enligt min mening att maskiner som är lämpade för användning i familj jordbruket blir undersökta. Verksamheten bör ske med bibehållande av stränga krav på korrekthet och objektivitet. Om int provning är påbörjad eller genomförd före marknadsföringen bör den sättas i gång snarast efter denna tidpunkt. Det är betydelsefullt att resultaten av provningarna snabbt sprids i för konsumenten lätt tillgänglig form.

I fråga om provningen av mejerihanteringens maskiner finner jag att ytterligare utredning behövs. Jag avser att föreslå regeringen att uppdra åt livsmedelsverket att i samråd med andra berörda myndigheter närmare undersöka frågan.

En väsentlig del i utredningens förslag är den vidgade provningen på anstaltens eget initiativ. Även jag anser att en sådan undersökningsverksamhet bör ske i ökad omfattning. Därmed blir det möjligt att betydligt bättre tillhandahålla provningsresultat rörande de maskiner som befinner vara mest aktuella. Det blir också lättare att anordna scribeprovning av tillräck-

lig omfattning. Skogsbrukets och trädgårdsnäringens behov av provning bör också kunna bli bättre tillgodosedda.

Vidare tillstyrker jag liksom remissinstanserna att staten även framdeles svarar för den frivilliga maskinprovningens verksamhet. Den bör också fortsättningsvis bedrivas vid statens maskinprovningar.

Maskinprovningarnas nuvarande organisation har visat sig vara ändamålsenlig. Jag förordar därför att denna behålls. I likhet med flertalet av de remissinstanser som yttrat sig i frågan anser jag att finansieringen av maskinprovningarnas verksamhet alltjämt bör ske över statsbudgeten. För taxesättningen bör följande principer gälla. All uppdragsprovning utom provning med fullständig egenskapsredovisning samt publikationsverksamheten bör vara självbärande. I fråga om provning med fullständig egenskapsredovisning bör avgifterna för denna sättas så att målet för maskinprovningarnas verksamhet uppnås. Detta innebär att en del av kostnaderna för denna provning behöver täckas över statsbudgeten. Staten bör stå för kostnaderna för provning på anstaltens eget initiativ.

Den nya inriktningen av verksamheten bör genomföras den 1 juli 1977.

6 Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna de riktlinjer för verksamheten vid statens maskinprovningar som jag har förordat.

7 Anslagsfrågor för budgetåret 1977/78

F 13. Statens maskinprovningar: Uppdragsverksamhet

Nytt anslag (förslag) 1 000

Statens maskinprovningar har i sin anslagsframställning begärt en ökning av medelsanvisningen för budgetåret 1977/78 med 2 024 000 kr. till 5 818 000 kr. Anslagsökningen motiveras på följande sätt.

1. Pris- och löneomräkning 288 000 kr.
2. Arbetsbelastningen är mycket hög vid institutionens tre allmänna avdelningar. Därför föreslås att en tjänst som biträdande försöksledare inrättas vid var och en av avdelningarna. Dessutom föreslås två tjänster som försökstekniker och en tjänst som kontorist. (+ 495 000 kr.)
3. En ny trädgårdssektion med en försöksledare, en försökstekniker och en montör behövs för provning av arbetsmaskiner för parkskötsel (+253 000 kr.).
4. För att intensifiera provningen av jordbruksmaskiner föreslås en tjänst som försöksledare, en tjänst som försökstekniker och två kontoristtjänster (+ 319 000 kr.).

Anslaget till statens maskinprovningar bör läggas om. Sålunda bör de intäkter i uppdragsverksamheten som nu redovisas på driftbudgetens inkomstsida tillföras detta anslag. Täckning av övriga kostnader för provningsverksamheten samt för myndighetsuppgifter m. m. bör ske genom att bidrag lämnas till verksamheten från ett särskilt reservationsanslag benämnt Bidrag till statens maskinprovningar. Under förevarande anslagsrubrik bör anvisas ett formellt belopp av 1 000 kr. Intäkterna i riksprövplatsverksamheten bör alltså särredovisas. Dessa beräknas till 5,5 milj. kr. under budgetåret 1977/78.

Anslaget till statens maskinprovningar uppgår för innevarande budgetår till 3 794 000 kr. Anstalten disponerar dessutom inflytande avgifter i verksamheten till den del dessa överstiger 400 000 kr. varför minst 4,3 milj. kr. står till förfogande för den ordinarie verksamheten. Löne- och prisomräkning beräknas för budgetåret 1977/78 till 255 000 kr. och inkomsterna beräknas till 1,1 milj. kr. Bidraget till verksamheten för sistnämnda budgetår beräknar jag till 3,6 milj. kr. Maskinprovningarna kommer därigenom att för budgetåret 1977/78 disponera totalt 4,7 milj. kr., exkl. vad som disponeras för riksprövplatsverksamheten.

Vid tillämpningen av den nya anslagstekniken krävs en rörlig kredit. Behovet härav ryms inom ramen för den rörliga kredit som regeringen disponerar för att användas av myndigheter som bedriver uppdragsverksamhet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Statens maskinprovningar: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1977/78 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

F 14. Bidrag till statens maskinprovningar

Nytt anslag (förslag) 3 600 000

Under denna anslagsrubrik bör medel anvisas för att täcka vissa provningskostnader samt kostnader för myndighetsuppgifter m. m. vid statens maskinprovningar.

Med hänvisning till vad jag tidigare har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till statens maskinprovningar* för budgetåret 1977/78 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 600 000 kr.

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.